UŽIVATELSKÁ PŘÍRUČKA (MANUÁL) K VÝSLEDKU SPECIALIZOVANÁ VEŘEJNÁ DATABÁZE (S)

Vegetační prvky v památkách zahradního umění v ČR

Realizováno v rámci projektu „Identifikace, interpretace a typologie hmotné struktury památek zahradního umění“ (identifikační kód projektu DH23P03OVV001)

Předkládající organizace:
Mendelova univerzita v Brně, Zahradnická fakulta, Valtická 337, 691 44 Lednice

Řešitel-koordinátor: Národní památkový ústav, Valdštejnské nám. 162/3, 118 00 Praha-Malá Strana

Autorský kolektiv: doc. Ing. Roman Zámečník, Ph.D.; Ing. Jana Kohlová; prof. Ing. Pavel Šimek, Ph.D. (ZF MENDELU); Ing. Jiří Olšan (NPÚ)

Terénní průzkumy: doc. Ing. Roman Zámečník, Ph.D.; Ing. Jana Kohlová; prof. Ing. Pavel Šimek, Ph.D.; Ing. Pavel Bulíř, Ph.D.; doc. Ing. Jiří Martinek, Ph.D.; Bc. Ing. et Ing. Lenka Miksová, Ph.D.; doc. Ing. Tatiana Kuťková, CSc.; prof. Ing. Miloš Pejchal, CSc.; Ing. Adam Baroš, Ph.D., doc. Ing. Přemysl Krejčiřík, Ph.D.; doc. Ing. Lukáš Štefl, Ph.D.

Programátoři: Ing. Pavel Sedlář; Ing. Martin Vlk
Technická spolupráce: Bc. Pavel Vaida

listopad 2026

Odkaz na uložení výsledku:

a) URL pro přímý vstup: **https://naki-typologie.hfbiz.cz/db/vp/**
b) stránky projektu: https://ubz.zf.mendelu.cz/projekty/34402-naki-npu

Tato specializovaná veřejná databáze je výsledkem projektu Identifikace, interpretace a typologie hmotné struktury památek zahradního umění (identifikační kód projektu DH23P03OVV001) financovaného z Programu na podporu aplikovaného výzkumu v oblasti národní a kulturní identity na léta 2023 až 2030 (NAKI III) ministerstva kultury ČR.

Obsah

Úvod 3
Navigace v prostředí 3
Vyhledávání a filtrování 8

Úvod

Cílem tohoto výstupu z uvedeného projektu bylo vytvořit specializovanou veřejnou databázi zaměřenou na výčtový přehled identifikovaných **vegetačních prvků** (dále jen **VP**) v památkách zahradního umění. Snahou autorského týmu bylo vytvořit srovnávací aparát pro práci specialistů v tomto specifickém segmentu krajinářské architektury. Tato uživatelská příručka (resp. manuál) slouží k základní orientaci pro práci se specializovanou veřejnou databází.

Základ databáze tvoří fotografický obrazový materiál čítající 963 fotografií VP. Třídění obrazového materiálu v souladu s typologií vegetačních prvků v památkách zahradního umění (k tomu podrobně v ZÁMEČNÍK, Roman a kol. 2026. *Vegetační prvky v památkách zahradního umění v ČR: kritický katalog k výstavě.* Kroměříž: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Kroměříži. ISBN 978-80-87231-64-7).

Navigace v prostředí

Spuštěním URL odkazu https://naki-typologie.hfbiz.cz/db/vp/ ve webovém prohlížeči se zobrazí úvodní (vstupní) stránka specializované veřejná databáze (Obr. 1). Ta znázorňuje v horní části odkaz na Řešitele projektu a informace o projektu, v rámci něhož výsledek vznikl. Hlavními odkazy jsou *Popis databáze – manuál* (což je odkaz na tento dokument) a *Práce s databází*, což je hlavní odkaz na spuštění samotné databáze (Obr. 2).

Obr. 1 – Ukázka úvodní (vstupní) stránky specializované veřejné databáze.

Obr. 2 – Hlavní rozhraní databáze s přehledem skupinových vegetačních prvků (výchozí zobrazení).

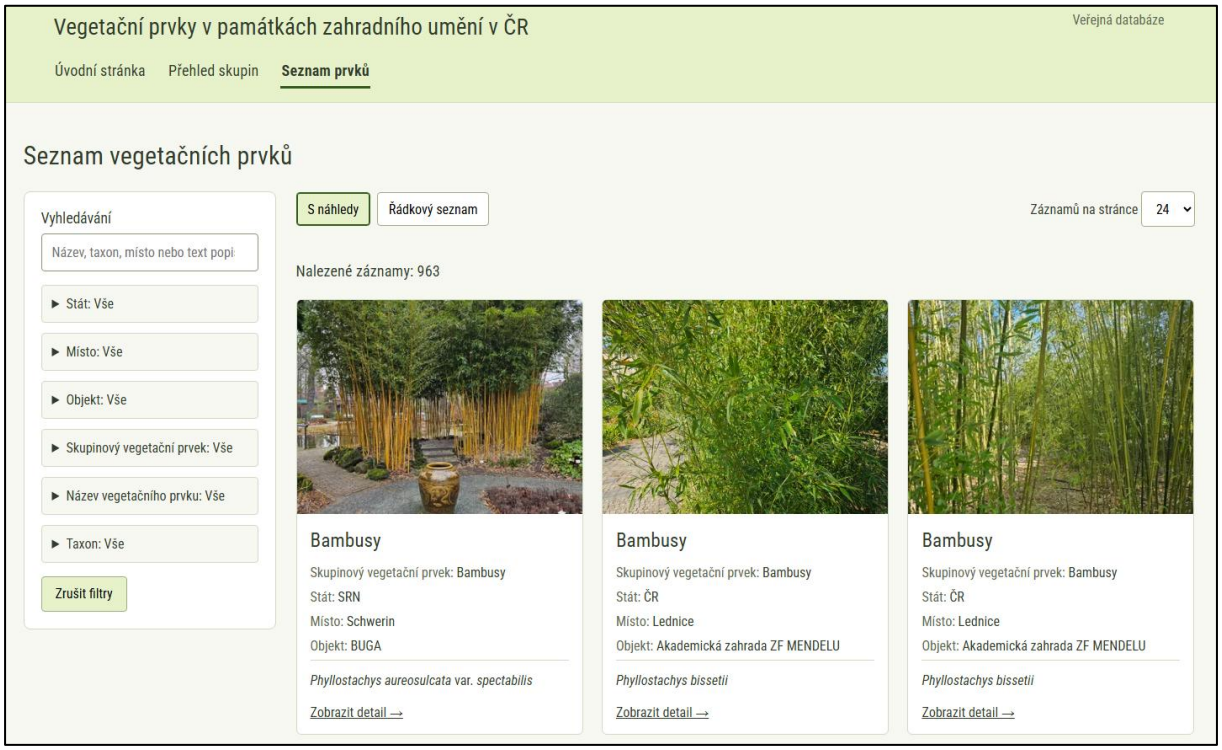

Obr. 3 – Hlavní rozhraní databáze se seznamem vegetačních prvků.

Prostředí hlavního rozhraní databáze je rozvrženo na:

- **horní navigační lištu** s odkazy:
  - *Úvodní stránka* – slouží pro návrat na úvodní (vstupní stránku),
  - *Přehled skupin* – slouží k zobrazení přehledu skupinových vegetačních prvků (vybráno ve výchozím nastavení),
  - *Seznam prvků* – slouží k zobrazení seznamu jednotlivých vegetačních prvků,
  - *Detail prvku* – odkaz je zobrazen pouze při výběru detailu vybraného vegetačního prvku v seznamu vegetačních prvků.

Dále se prostředí liší v závislosti na vybrané volbě v navigační liště. Je-li vybrána možnost **Přehled skupin** (výchozí volba), pak se rovnou v hlavním okně zobrazí přehled skupinových vegetačních prvků (Obr. 2; jedná se o výchozí zobrazení), kde můžeme vybrat (nejvýše) jednu skupinu vegetačních prvků, čímž se přepneme do **Seznamu prvků** (Obr. 3), v němž se zobrazí všechny vegetační prvky této vybrané skupiny VP. Rozhraní tohoto Seznamu vegetačních prvků obsahuje:

- **levou navigační část** sloužící k **vyhledávání** (podrobněji viz kapitola Vyhledávání),
- **pravou obsahovou část** (příp. hlavní rozhraní databáze), kde se zobrazuje seznam vegetačních prvků **–** (Obr. 3) **s nalezenými záznamy** dle výsledků vyhledávání. Nad touto pravou obsahovou částí je ještě vlevo zobrazeno tlačítko pro zobrazení nalezených záznamů *S náhledy* (je vidět na Obr. 3), nebo jako *Řádkový seznam* (Obr. 4). Vpravo je zobrazen rozbalovací seznam pro výběr počtu zobrazených záznamů na stránce (výchozí hodnotou je zobrazení 24 záznamů na stránce; další možné hodnoty jsou 12, 48, 96). Nad samotným výpisem nalezených záznamů je vypsán číselný údaj o celkovém počtu nalezených záznamů. Za ním již následuje zobrazení nalezených záznamů (Obr. 5).

Obr. 4 – Příklad nalezených záznamů zobrazených jako řádkový seznam.

Obr. 5 – Příklad nalezeného záznamu s náhledem.

Na příkladu nalezeného záznamu lze vidět, že v náhledu se zobrazuje nejprve zmenšená fotografie VP, pod ní název vegetačního prvku (VP), dále pak atributy Skupinový VP (do nějž daný VP patří), Stát, Místo, Objekt s příslušnými hodnotami. Dále pak taxon (příp. taxony) uvedený u daného záznamu a konečně odkaz *Zobrazit detail* →. Po kliknutí myší kamkoliv v náhledu záznamu se zobrazí detail vybraného záznamu (Obr. 6).

Obr. 6 – Příklad detailu vybraného záznamu (vegetačního prvku).

Na konci seznamu nalezených záznamů (ať už formou s náhledy, nebo jako řádkový seznam) jsou zobrazeny navigační prvky pro zobrazení další stránky nalezených záznamů (Obr. 7.). Lze přejít na další stránku klepnutím na tlačítko *Další*, či přejít na požadovanou konkrétní stránku výpisu nalezených záznamů. Rovněž lze přecházet na předchozí stránku nalezených záznamů klepnutím na tlačítko *Předchozí*.

Obr. 7 – Navigační prvky pro stránkování nalezených záznamů.

V detailu záznamu zůstává v horní části navigační lišta se všemi odkazy, tj. pro návrat na *Úvodní stránku, Přehled skupin, Seznam prvků*. Lze se vrátit také *Zpět na seznam* vyhledaných záznamů – v takové případě zůstanou vybrány nalezené záznamy z předchozího kroku.

Pod názvem vegetačního prvku je zobrazen náhled fotografie, kterou lze zvětšit klepnutím na tlačítko *Zvětšit fotografii*. Tato zvětšená fotografie se zobrazí v samostatném vyskakovacím okně, které lze zavřít buď klepnutím na tlačítko *Zavřít* v pravé horní části okna, nebo stiskem klávesy *Esc* na klávesnici. Plnou velikost fotografie lze zobrazit pomocí funkcí webového prohlížeče (např. v prohlížeči Chrome či Edge kliknout pravým tlačítkem myši na obrázku a zvolit možnost *Otevřít obrázek na nové kartě;* pak lze obrázek zoomovat pomocí myši).

Napravo od fotografie jsou uvedeny následující **atributy** a příslušné hodnoty těchto atributů:

- *Stát* – stát pořízení fotografie.
  Převažují fotografie českých památek zahradního umění, tam, kde autoři považovali za vhodné, je příklad konkrétního VP dokumentován také ukázkami ze zahraničí. Databáze obsahuje příklady použití VP z 15 zemí.
- *Místo* – místo pořízení fotografie.
  Databáze zachycuje VP ze 150 měst a obcí v ČR a ze zahraničí.
- *Objekt* – název objektu.
  Zachycuje zaužívaný název konkrétní památky zahradního umění (např. Stromovka, zámecký park ve Slavkově u Brna).
- *Skupinový vegetační prvek* – databáze pracuje se 43 typy VP.
- *Název vegetačního prvku* – databáze pracuje se 74 kategoriemi VP.
- *Taxon* – přesná identifikace taxonů (jeden či více), z nichž je konkrétní vegetační prvek založen. Kontrola jmenosloví taxonů: odpovídá aktuálně platné vědecké nomenklatuře.

- *Popis* – stručný popis VP se zaměřením na jeho vzhled. Uvedeno je zde také jméno autora fotografie.
- *Upřesnění (popis dle autora)* – autorské upřesnění charakteristiky VP.
- *Zeměpisná šířka VP, Zeměpisná délka VP* – přesná lokalizace konkrétního VP prostřednictvím GIS v památce zahradního umění (uvedeno u vybraných VP).

Vyhledávání a filtrování

Vyhledávání v databázi se provádí v levé navigační části při zobrazení Seznamu vegetačních prvků (vybraná volba Seznam prvků v horní navigační liště). Ve výchozím nastavení jsou zobrazeny všechny záznamy databáze s náhledy.

Základem pro typologii vegetačních prvků je uplatnění principu vymezování primárních a sekundárních VP a jejich příslušnost do skupinových vegetačních prvků.
Tyto principy vycházejí z poznání společných nebo podobných znaků konkrétních vegetačních prvků, které jsou rozhodující především při jejich uplatnění v kompozici.
Pro jednodušší orientaci uživatele veřejné databáze jsou vegetační prvky řazeny abecedně. V této souvislosti je však nutné mít na zřeteli zavedenou typologii.

Tab. 1 – Typologie vegetačních prvků

STROMY	Solitérní strom	solitérní strom
	Kytice stromů	kytice stromů
	Solitérní strom tvarovaný	solitérní strom tvarovaný
	Dvojice stromů	dvojice stromů
	Skupina stromů	skupina stromů rozvolněná
		skupina stromů zapojená
	Porost stromů	porost stromů
	Stromořadí	stromořadí volně rostlé
		stromořadí tvarované
KEŘE	Solitérní keř volně rostlý	solitérní keř volně rostlý
		solitérní keř na kmínku
	Solitérní keř tvarovaný	solitérní keř tvarovaný
	Skupina keřů	skupina keřů rozvolněná
		skupina keřů zapojená
		skupina keřů tvarovaná
	Porost keřů	porost keřů
	Skupina keřů pokryvných	skupina keřů pokryvných
VEGETAČNÍ CLONY A PŘEDĚLY	Živý plot volně rostlý	živý plot volně rostlý
	Živý plot tvarovaný	lemy a plůtky
		ploty
		stěny
RŮŽE	Růže	růže záhonové
		růže historické

		růže sadové (keřové)
		růže pnoucí
		růže pokryvné
		růže miniaturní
		růže stromkové
DALŠÍ DŘEVINNÉ VEGETAČNÍ PRVKY	Ovocné dřeviny	ovocné dřeviny volně rostlé
		ovocné dřeviny tvarované
	Popínavé dřeviny	popínavé dřeviny
	Specifické tvarované VP	solitérní tvarované prvky
		loubí
		zelená architektura
		makrobonsaje
	Nálety a nárosty dřevin	nálety a nárosty dřevin
KVĚTINY	Květinový záhon krátkodobý	záhon letničkový ze sadby
		záhon letničkový z přímého výsevu
		záhon dvouletkový
		záhon cibulnatých (hlíznatých) rostlin
		záhon (krátkodobý) smíšený
	Květinový záhon dlouhodobý	klasický (tradiční) trvalkový záhon
		smíšený (štěrkový) trvalkový záhon
		záhon cibulnatých (hlíznatých) rostlin
		záhon (dlouhodobý) smíšený:
	Solitérní letnička	solitérní letnička
	Solitérní trvalka	solitérní trvalka
	Skupina trvalek	skupina trvalek
	Vodní rostliny	vodní rostliny
	Cibuloviny (pěstované mimo záhon)	cibuloviny (pěstované mimo záhon)
	Popínavé květiny	popínavé květiny
	Liniové květinové prvky	liniové květinové prvky
	Květinová skupina	květinová skupina
TRÁVNÍKY	Trávník parterový	trávník parterový
	Trávník parkový	trávník parkový
	Trávník luční	trávník luční
	Trávník luční květnatý	trávník luční květnatý
	Trávník sportovní	trávník sportovní
	Trávník zpevňovaný	trávník zpevňovaný
VP V NÁDOBÁCH	VP v nádobách – krátkodobé	nádoby s letničkami
		nádoby s dvouletkami
		nádoby s cibulovinami
		nádoby – smíšené výsadby

	VP v nádobách – dlouhodobé	nádoby s trvalkami
		nádoby s dřevinami
		nádoby – smíšené dlouhodobé
		nádoby s teplomilnými rostlinami (přenosné)
		nádoby s kombinací sortimentů
ZELENINA	Zeleninový záhon	zeleninový záhon na rostlém terénu
		zeleninový záhon vyvýšený
	Zelenina solitérní	zelenina solitérní
OSTATNÍ BYLINNÉ VP	Bylinné společenstvo	bylinné společenstvo
	Ruderální porost	ruderální porost
OSTATNÍ VP	Mechy	mechy
	Bambusy	bambusy

Vyhledávat lze podle následujících atributů:

- *Stát* – vyhledávání podle státu, v němž byla fotografie pořízena.
- *Místo* – vyhledávání podle místa, v němž byla fotografie pořízena.
- *Objekt* – vyhledávání podle názvu objektu.
- *Skupinový vegetační prvek* – vyhledávání podle skupinového vegetačního prvku.
- *Název vegetačního prvku* – vyhledávání podle názvu vegetačního prvku.
- *Taxon* – vyhledávání podle taxonu, z nějž je konkrétní vegetační prvek založen.

Vyhledávat lze třemi způsoby:

- Po **výběru** jedné hodnoty **z rozbalovacího seznamu** u požadovaného atributu se zobrazí vybraná hodnota za dvojtečkou za názvem tohoto atributu a provede se automatické vyhledání všech záznamů vyhovujících podmínce, které se současně zobrazí v seznamu nalezených záznamů (s uvedením počtu nalezených záznamů).
- Po kliknutí na název atributu lze **do textového pole** hned nad rozbalovacím seznamem vybraného atributu **začít psát text** a výsledky se budou fulltextově filtrovat tak, aby odpovídaly zadané podmínce. Ze zúženého výběru lze z rozbalovacího seznamu následně vybrat jednu požadovanou hodnotu. (Např. kliknu na *Název VP*, začnu psát „cibul“, čemuž odpovídají tři možné hodnoty, z nichž poté vyberu požadovanou (Obr. 8).
- **Fulltextové vyhledávání** – pomocí textového pole *Vyhledávání*. Zde se fulltextově vyhledává v atributech název, taxon, místo nebo text popisu (výskyt hledané hodnoty v některém z těchto atributů).

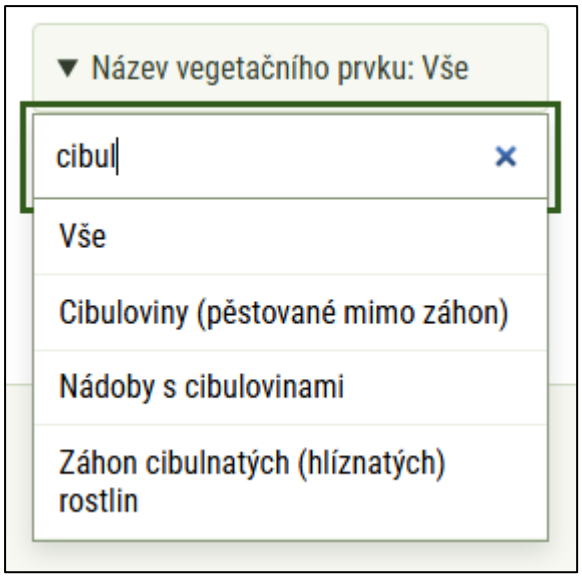

Obr. 8 – Příklad vyhledání vegetačního prvku obsahujícího cibuloviny.

Upozornění: z rozbalovacího seznamu jednotlivých atributů lze vybrat vždy pouze jednu hodnotu atributu. Vyhledat lze ale například postupným zpřesňováním (**filtrováním**) atributů (např. *Stát*: ČR a současně *Místo*: Buchlovice – najde vyhovujících 28 záznamů).

Nové vyhledávání zahájíme zrušením vybraných filtrů stiskem tlačítka *Zrušit filtry* pod vyhledávacím formulářem v levé navigační části.

Jak lze vidět na Obr. 4, nalezené záznamy lze při přepnutí zobrazení na Řádkový seznam v horní navigační liště také **řadit** dle libovolného záhlaví sloupce, které představují atributy stejné, jako pro vyhledávání (výchozí řazení je dle názvu vegetačního prvku), a to vzestupně (↑), i sestupně (↓).

❑